

BIJAMBARE – ZAŠTIĆENI PEJZAŽ

Zakon o proglašenju Zaštićenog pejzaža “Bijambare” donesen je 2003. godine. Zakonom se utvrđuju granice obuhvata, kategorija zaštićenog područja, zoniranje prostora, mjere zaštite, intervencije u zaštićenom području, kao i korištenje prirodnih vrijednosti i upravljanje Zaštićenim pejzažom.

Područje Bijambara smješteno je na Nišićkoj visoravni, obuhvata prostor između Bijambarske pećine na sjeveru, Motika na istoku i Dugih strana, odnosno Borka na jugu, u površini od 367,36 ha.

Zaštićeno područje je proglašeno V kategorijom Međunarodne unije za zaštitu prirode (IUCN) - Zaštićeni pejzaž, koji je namijenjen za očuvanje pejzaža, naučno istraživanje, ekološku edukaciju, te rekreaciju i turizam u svim sezonama u toku godine.

Zavisno od stepena zaštite, u okviru granica Zaštićenog pejzaža, utvrđene su tri zaštićene zone. Prva zaštićena zona (nukleus) obuhvata “Bijambarske pećine” i njihovu okolinu površine 133,83 ha, a predstavlja prostor najviših vrijednosti, koje moraju ostati u potpunosti očuvane.

Osnovne vrijednosti I zaštićene zone čine:

1. Geološka raznolikost- kao posebne vrijednosti geološke raznolikosti i prirodnog naslijeđa na području Bijambara su brojne pećine
 - Srednja ili glavna Bijambarska pećina,
 - Gornja pećina,
 - Đuričina pećina,
 - Donja pećina,
 - Greben iznad Bijambarske pećine.
2. Hidrološka raznolikost
 - ponori Bjelila,
 - ponor potoka Brodić,
 - vrelo Banjevac,
 - vrelo Studenac,
 - vrelo Junakovac.
3. Visok stepen florističke raznolikosti
 - konstatovane 133 različite životne zajednice,
 - konstatovano je preko 800 vrsta vaskularnih biljaka,
 - utvrđen je visok procenat vrsta endemičnog karaktera-dinarskog, balkanskog i jugoistočnog rasprostranjenja,
 - posebnu biološku vrijednost predstavlja flora nižih biljaka, koja se ovdje razvija u specifičnim uvjetima; u naslagama “sfagnuma” natopljenim vodom razvija se osobiti živi svijet; ”dna” cretova obično su prekrivena predstavnicima zelenih algi,
 - empirijski utvrđenim analizama konstatovano je da se na području Bijambara nalazi niz biljnih vrsta koje pripadaju kategorijama rijetkih, osjetljivih i ugroženih biljnih vrsta,
 - Prvu zonu karakteriše prisustvo sljedećih zoogeografskih elemenata među vrstama avifaune: paleoarktički, evropski, holarktički i kosmopolitski.
 - utvrđen je visok stepen biocenološkog diverziteta.

Druga zaštićena zona (puferska) obuhvata prostor površine 141,04 ha, dovoljno očuvan kako za konzervaciju sopstvenih ekosistema tako i ekosistema u nukleusu, te pruža mogućnosti za istraživanja, edukaciju i duhovnu rekreaciju.

Osnovne vrijednosti II zaštićene zone čine:

1. Geološka raznolikost
 - vrtače,
 - škarpe,
 - ponornice.
2. Hidrološka raznolikost
 - potok Bjelila,
 - potok Brodić,
 - izvor Banjevac,
 - izvor Studenac,
 - izvor Junakovac.
3. Floristička raznolikost
 - konstatovane 133 različite životne zajednice,
 - konstatovano 128 rijetkih biljnih vrsta,
 - konstatovano 39 biljnih vrsta koje su označene kao ranjive,
 - utvrđen visok procenat dinarskih, jugoistočno-evropskih florinih elemenata,
 - Drugu zonu odlikuje prisustvo paleoarktičkih, evropskih, holarktičkih te kosmopolitskih zoogeografskih elemenata među vrstama avifaune.

Treća zaštićena zona (tranzicijska-zona) obuhvata prostor površine 92,49 ha, u kome preovladava održanje izvornog stanja.

Osnovne vrijednosti Treće zaštićene zone čine:

1. Geološka raznolikost
 - vrtače
 - škarpe
 - ponornice
2. Floristička raznolikost
 - ekosistemi šumske vegetacije (jelovo-smrčeve šume, borovo-jelove šume, smrčeve šume brdskog i gorskog pojasa , brdske bukove šume)
 - ekosistemi livadske zajednice

U I zaštićenoj zoni mjere zaštite obuhvataju konzervaciju specifičnih prirodnih obilježja, a u II zoni očuvanje i zaštitu izvornog stanja. Mjere zaštite u III zoni su usmjerene na očuvanje I i II zaštićene zone i održavanje izvornog stanja, a obuhvataju zabranu privrednih i drugih aktivnosti koje nisu usklađene sa statusom zaštićenog područja.

